

STADSFORUM

MARKTPLAATS VOOR
MENSEN, MAKERS & IDEEËN

“ Cities have the capability of
providing something for everybody,
only because, and only when, they
are created by everybody. ”

- Urbanist en stadsactivist
Jane Jacobs (1916-2006)

BOUWRADIO STADSFORUM

Foto: Jules van Iperen

Luister vanaf nu
naar de podcast

INHOUD

- 4** Aan de slag
- 6** Tijdlijn tot nu toe
- 8** Ontwerp
- 12** Tien kansen voor het Stadsforum
- 32** Pleingenoten aan het Stadsforum
- 38** De totstandkoming van de strategie
- 45** Bijlage

COLOFON

Een publicatie van: **Center of Tilburg**
Tekst: **Rinke Vreeke**
Vormgeving: **Toffey**

Ga voor meer informatie of contact naar
www.centeroftilburg.com/stadsforum

Foto's: Jelmer de Haas & Juri Hiensch

AAN DE SLAG

Beste lezer,

Tilburg heeft een rijke historie als het gaat om creatieve pioniers die gebieden in de stad herontdekken en herontwikkelen. Denk aan plekken als de Spoorzone, het Spoorpark en de Piushaven. Dankzij ondernemende en samenwerkingsgerichte Tilburgers komen deze plekken tot bloei. Zij zetten hun verbeeldingskracht in om tot verrassende concepten en programma's te komen waar de stad van profiteert in allerlei opzichten.

Nu volgt de ontwikkeling van het Stadsforum, vanaf 2024 het grootste plein van de stad. Een plek voor rust én reuring; een marktplaats voor mensen, makers en ideeën.

In oktober 2018 startte Gemeente Tilburg met de ontwikkeling van een ontwerp middels een uniek open planproces, waar tal van toekomstige gebruikers in betrokken zijn. De wensen en behoeften van deze gebruikers zijn in 'planteam' gesprekken, een stadsgesprek door CAST en een onderzoek door Buurtbinders opgehaald en hebben vorm gekregen in een veelbelovend ontwerp van ZUS [Zones Urbaines Sensibles]. Het Definitief Ontwerp van het Stadsforum is in februari 2021 vastgesteld door de gemeenteraad. De aanleg van het plein (fase 1 van 3) is in maart 2022 begonnen en zal in 2024 worden afgerond.

Om de brug van ontwerp naar gewenst gebruik en programma te slaan, heeft Binnenstad Management Tilburg (BMT) en Gemeente Tilburg in november 2021 een kwartiermaker aangesteld. In deze 'Placemaking Programmastrategie 2022-2024' doen we verslag van het placemaking traject dat we in het afgelopen half jaar hebben doorlopen met zo'n tachtig toekomstige gebruikers. Een betrokken en creatieve groep van Tilburgers, bezoekers, ondernemers, culturele instellingen, omwonenden, organisatoren, verenigingen, creatieve makers en de gemeente.

"Op basis van vele 1-op-1-gesprekken en twee productieve brainstormsessies hebben we tien 'kansen' voor het Stadsforum geformuleerd. Het zijn kansen die bijdragen aan het doel om tot een plein komen waar draagvlak voor is, een plein dat volop gebruikt wordt. Kansen die we in de komende jaren kunnen benutten om het gewenste profiel te laden met betekenis. Met dit document zetten we de intentie om ons gezamenlijk in te zetten voor dit profiel en programma op een plek die straks voor de Tilburgse binnenstad meerwaarde kan opleveren op sociaal, inclusief, economisch en ecologisch vlak. Een plek met betekenis voor Tilburg(ers); een marktplaats voor mensen, makers en ideeën."

Aan de slag!

Rinke Vreeke (kwartiermaker Stadsforum)

Namens de samenwerkende partners BMT, Gemeente Tilburg en de Pleingenoten onder de gezamenlijke vlag van Center of Tilburg en de Projectgroep Placemaking bestaande uit:

Kees Stegenga (voorzitter, BMT)

Samantha van Rooij (binnenstadregisseur, BMT)

Rob van Steen (voorzitter, Cultuuralliantie)

Jop Verweel (projectleider Stadsforum, Gemeente Tilburg)

Caia Oortwijn (evenementen, economie & arbeidsmarkt, Gemeente Tilburg)

Bart van Empel (binnenstad, economie & arbeidsmarkt, Gemeente Tilburg)

TIJDLIJN TOT NU TOE

OKTOBER 2018

De gemeenteraad besluit tot integrale studie naar Stadskwartier & Koningwei. ZUS [Zones Urbaines Sensibles] wordt als architect betrokken.

APRIL 2019

De gemeenteraad besluit tot start methode ontwerpend onderzoek Stadskwartier & Koningwei waaronder het samenstellen van een (plan)team van toekomstige gebruikers die betrokken worden in de planvorming.

OKTOBER 2019

CAST organiseert in de LocHal een stadsgesprek met ruim 250 man publiek over het nieuwe Stadsforum en stelt vragen als 'Wat betekent het Stadsforum voor Tilburg?' en 'Hoe houden we het nieuwe stadsplein levendig?'. De input wordt door ZUS meegenomen in de totstandkoming van een visie.

NOVEMBER 2019

De gemeenteraad besluit tot het vaststellen van de visie gebiedsontwikkeling Stadsforum & Koningwei. ZUS krijgt opdracht tot het uitwerken van een Voorlopig Ontwerp Stadsforum.

JUNI 2020

De gemeenteraad besluit tot o.a. de uitgangspunten van Stadsforum waaronder 1) een centrale stedelijke openbare ruimte geschikt voor de markt, centrum stedelijke evenementen en de kermis, 2) verblijfskwaliteit door zoveel mogelijk klimaatadaptief te vergroenen en daardoor uitnodigend voor (culturele) levendigheid en 3) verblijfskwaliteit omdat het aandeel doorgaand verkeer fors wordt teruggedrongen en het verkeersveilig is voor langzaam verkeer en voetgangers.

OKTOBER 2020

- Bureau Buurtbinders levert in opdracht van de gemeente een analyse op van dertien gesprekken met 'visionairs' uit Tilburg die antwoord geven op de vraag: "Wat zijn ideeën uit de stad voor het gebruik van het Stadsforum?".
- De gemeente zet een enquête uit onder Tilburgers om te inventariseren wat men graag op het plein zou willen zien of doen, de vragenlijst wordt 1.239 keer ingevuld.

FEBRUARI 2021

De gemeenteraad besluit tot o.a. het Definitief Ontwerp Stadsforum als programma te hanteren voor verdere projectuitwerkingen.

APRIL 2021

De gemeenteraad besluit o.a. op basis van input van het planteam tot het aanstellen van een Kwartiermaker Stadsforum door BMT gezien de belangrijke rol om samen met de gebruikers het Stadsforum levendig te maken en de uitvoering van het project 'Willemsplein' (fase 1) te starten.

NOVEMBER 2021

In opdracht van BMT gaat een kwartiermaker aan de slag met de opdracht om met de stad een programma van activiteiten te ontplooiën voor het plein in wording vanuit de werkwijze van creative placemaking.

FEBRUARI 2022

BMT presenteert samen met Gemeente Tilburg de Agenda Binnenstad en blikt in deze agenda voor een periode van 5-10 jaar de toekomst in. Het Stadsforum heeft een prominente rol in de Agenda Binnenstad met betrekking tot kansen voor openbare ruimte en cultuur.

MAART 2022

- De eerste schop gaat in de grond op het Willemsplein (fase 1).
- De kwartiermaker organiseert een brainstorm en netwerkbijeenkomst voor de 'Pleingenoten' oftewel de gebouwen aan het plein die straks de plint van het Stadsforum zullen bepalen.
- Social designer en ex-Tilburger Manon van Hoeckel gaat in opdracht van de kwartiermaker als 'Contactbouwer' langs de deuren van directe bewoners, om hen te bevragen over behoeften tijdens en na de aanleg van het plein. Ze organiseert de lunch 'Schaffen met' waar bouwvakkers en bewoners elkaar ontmoeten en maakt de podcast 'Bouwradio Stadsforum' waarin bewoners antwoorden krijgen op hun vragen over de bouw.

MEI 2022

De kwartiermaker organiseert een brainstorm en netwerkbijeenkomst voor zowel de Pleingenoten als 'programmapartners' (culturele instellingen, sociaal-maatschappelijke instellingen, makers) om ideeën voor activiteiten verder te concretiseren.

AUGUSTUS 2022

De Placemaking Programmastrategie voor het Stadsforum 2022-2024 wordt gepubliceerd.

RUST & REURING

In de kern van de Tilburgse binnenstad ligt vanaf 2024 het Stadsforum; een marktplaats voor mensen, makers en ideeën. De bruto oppervlakte van het totale Stadsforum bedraagt grofweg 28.800 m² (ongeveer zes voetbalvelden).

Het Stadsforum is opgebouwd uit een aaneenschakeling van kleinere pleinen, ook wel 'tuinen' genoemd. Deze inrichting in tuinen is geïnspireerd op zes belangrijke historische ijkpunten van Tilburg en op de architectuur van de gebouwen aan het plein. Op het Stadsforum komt een aantal zeer markante gebouwen en instituten samen: het voormalige paleis van Willem II, een aantal cultuurhuizen, kunstonderwijs, de markt, het Stadhuis en de Heikese kerk. Zij trekken dagelijks duizenden mensen naar het plein, naast het feit dat aan het plein ook honderden Tilburgers wonen én werken. Op vrijdag en zaterdag landt op het Stadsforum de Tilburgse weekmarkt onder de bomen op het Willemsplein. Door het jaar heen vind je op het plein grote evenementen (o.a. de kermis) en kleinschalige activiteiten. Dat Tilburg een stad van makers is, ervaar je op het Stadsforum continu: of het nu is in de Schouwburg, Concertzaal, Fontys Hogeschool voor de Kunsten, Factorium Cultuurmakers of de publieke ruimte.

Activiteiten

Het Stadsforum is een logische plek voor thema-activiteiten zoals exposities en kleinschalige festivals, lokale en landelijke tradities, spontane optredens en bijeenkomsten met een maatschappelijk doel. Een aantal keer per jaar transformeert het Stadsforum tot één groot festivalterrein inclusief afsluiting van de Cityring: dan wordt er gezongen en gedanst tijdens festivals als Tilburg Zingt, Carnaval en Festival van het Levenslied of genieten Tilburgers van alle leeftijden met groen-oranje sjaals van d'n Opstoet. Tijdens de Ten Miles worden hardlopers toegejuicht en toegezongen door het publiek langs de kant, en ieder jaar vindt op dit plein de grootste nachtelijke rommelmarkt van Nederland plaats: de Meimarkt, waar Tilburgers bijzondere spulletjes scoren.

Draai het boekje een kwartslag naar rechts

TOEKOMSTBESTENDIG EN DUURZAAM

Meer informatie over het ontwerp en de planning van de werkzaamheden? Ga naar <http://www.tilburg.nl/stadsforum>.

Inspiratie

Het Stadsforum is geïnspireerd op het oude Forum Romanum in Rome, Italië. Net zoals bij het Forum Romanum worden de pleinwanden gevormd door markante gebouwen en instituten. De relatie en interactie van functies en wanden met de openbare ruimte vormt de basis van het ontwerp. Het ontwerp toont een plein voor rust en reuring, waar klassiek, statig en modern elkaar ontmoet, aldus de ontwerpers van ZUS [Zones Urbaines Sensibles].

Rijke geschiedenis

Verleden en toekomst worden op het Stadsforum in het ontwerp met elkaar verenigd. Het ontwerp is locatiespecifiek en geïnspireerd op de belangrijkste historische ijkpunten van Tilburg. De invulling is toekomstbestendig en duurzaam. Klimaatadaptatieve maatregelen, zoals de opvang van regenwater, hittestressbestendigheid zijn geïmplementeerd in de tijdslagen die het Stadsforum hebben gevormd. Het plan doet o.a. recht aan de rijke geschiedenis van de plek en tracht de leesbaarheid ervan te vergroten. De zes

verschillende tijdslagen dragen bij aan het veelzijdige beeld en maken het Stadsforum daarmee uniek.

Tuinen

De karakters en tijdslagen van het Stadsforum zijn herkenbaar in de verschillende 'tuinen'. De klassieke parochietuinen kenmerken de tijd van de kerkelijke macht. De Paleistuin uit de tijd van Willem II en de bravoure die daar bij hoort, met als moderne tegenhanger de vrije interpretatie bij de schouwburg. De Kantontuin als architectonische ode aan het gebouw. De strakke lobby-tuinen die status uitstralen maar tevens de geborgenheid bieden voor een prettig overleg en tot slot de tuinen voor het Frankenhof die een prettige groene overgangszone zijn tussen voordeur en Stadsforum. Al deze tuinen zijn onderdeel van dezelfde familie. Door verschil in detaillering wordt bij elke tuin het eigen karakter naar boven gebracht.

Tien Kansen voor het Stadsforum

Profiel

Het Stadsforum is een marktplaats voor mensen, makers en ideeën. Met dit profiel gaan we vanuit placemaking het programma van het Stadsforum stapsgewijs opbouwen. In de periode 2022-2024 verwelkomen we uiteraard de bestaande evenementen van het Willemsplein (Tilburg Zingt, de Tilburgse kermis en de komst van de weekmarkt). Daarnaast testen we middelgrote en kleine activiteiten van Pleingenoten, organisatoren en makers uit de stad. We benaderen deze terugkerende evenementen en nieuwe activiteiten als pilots voor de toekomst. Zo werken we toe naar een structurele programmering vanaf het najaar van 2024. Een programma van activiteiten dat bijdraagt aan het profiel en het verbeteren van het imago van het plein.

Kunst, cultuur en spel

Een manier waarop mensen kunnen deelnemen aan placemaking is door kunst, cultuur en spel: ze laten mensen de gebouwde omgeving op een andere manier ervaren. Daarnaast maken kunst, cultuur en spel de publieke ruimte meer herkenbaar en eigen. Het zijn indicatoren voor een energieke stedelijke omgeving, draagt bij aan het opbouwen van een duurzame relatie met de plek en staat symbool voor geslaagde placemaking.

De rol van de kwartiermaker

De kwartiermaker inspireert, faciliteert en evalueert de (toekomstige) gebruikers van het Stadsforum. Bij de kwartiermaker kun je terecht wanneer je:

- nog weinig of geen ervaring hebt met een activiteit organiseren in de publieke ruimte en je graag expertise inwint op dit vlak;
- inzicht wilt in wat er eerder al is uitgetoetst en georganiseerd op het Stadsforum en wat daarin wel en niet werkte;
- gebruikers op, aan en rond het Stadsforum wilt betrekken bij je plan maar je geen idee hebt waar of bij wie je moet beginnen;
- op zoek bent naar verbinding met Tilburgse makers en andere creatieve pioniers die de stad door en door kennen;
- op zoek bent naar informatie over vergunningen of financiering maar je weet niet bij wie je moet zijn en hoe je dit voor elkaar kunt krijgen.

1	P. 14
2	P. 15
3	P. 17
4	P. 18
5	P. 20
6	P. 21
7	P. 23
8	P. 24
9	P. 26
10	P. 27

De rol van de gemeente

De Gemeente Tilburg is het formele en praktische aanspreekpunt voor makers en organisatoren die een activiteit willen organiseren op het Stadsforum en verantwoordelijk voor het verlenen van o.a. vergunningen. Tilburg kent een evenementenbeleid, de nota 'Prettig Geregeld' voor organisatoren en een locatiematrix waarin per evenementenlocatie een maximale geluidsnorm en maximaal aantal evenementen en dagen is vastgelegd. Afhankelijk van grootte en risicofactoren van het evenement is de aanvraagtermijn minimaal 12 weken voor aanvang van het evenement. Omdat het Stadsforum nog volop in ontwikkeling is kan Gemeente Tilburg vooralsnog geen informatie verstrekken over de (nieuwe) voorwaarden voor het organiseren van een evenement het toekomstige Stadsforum. Om de energie van het placemakingtraject echter nu niet te verliezen, zal de kwartiermaker en Programmagroep Pleingenoten met de gemeente in overleg treden met betrekking tot de vraag hoe in 2022-2024 alsnog kan worden getoetst welke activiteiten wel en niet goed passen binnen het profiel en ontwerp van het Stadsforum. Voor verdere procedurele informatie over het organiseren van evenementen, ga naar <https://www.tilburg.nl/ondernemers/evenementen/>.

Reflecteren

De kwartiermaker reflecteert met de individuele gebruikers van het Stadsforum op hun programma en ervaring op en met het plein. Daarnaast bespreekt de kwartiermaker het programma van het Stadsforum in de nieuw op te richten Programmagroep Pleingenoten. Tijdens jaarlijkse placemaking bijeenkomsten met max. 50 personen delen we de resultaten en inzichten met een grotere groep gebruikers (waaronder programmapartners). Bewoners informeren we over de resultaten via een nieuwsbrief (zie 'Communicatie'). Het doel van deze reflectie is dat we leren over het gebruik van het Stadsforum.

Indeling

Het Stadsforum leent zich goed voor middelgrote en kleinschalige activiteiten, vanwege de indeling van het plein, de doorkruisende Cityring die over het plein loopt en de markt die op vrijdag en zaterdag op het plein plaatsvindt. De mogelijkheid voor het organiseren van grootschalige evenementen op het Stadsforum waarvoor de Cityring dient te worden afgesloten, wordt beperkt door het maximum aantal dagen in de Locatiematrix van de gemeente en de beperkingen n.a.v. de markt. Op basis van het placemaking-traject hebben we een schema met activiteit-categorieën gedefinieerd voor activiteiten tot ± 500 bezoekers. Het schema is te vinden in de bijlage. Dit zou door de gemeente kunnen worden overgenomen in de geplande herziening van de Locatiematrix.

1

HART VAN DE STAD

Het Stadsforum is vanaf 2024 het grootste plein van de stad. Een plein waar de unieke combinatie van democratie, religie, cultuur en kennis samenkomt in markante gebouwen en instituten aan het plein. Het Stadsforum is in Tilburg het centrum van de macht.

Gemeenschap

In potentie is het Stadsforum straks de plek waar we samen vieren en rouwen in collectieve zin. De plek waar we één gemeenschap vormen. De plek waar we langdurige verbintenissen aangaan (o.a. trouwen en staatsburgerschap) en solidariteit en respect naar elkaar kunnen uitdragen. Een plek waar we ons recht op vrijheid van meningsuiting kunnen koesteren en een plek waar we onszelf mogen laten horen zonder inmenging van enig openbaar gezag in de vorm van vreedzame protesten en demonstraties. Het is een plek waar we kunnen voelen dat we samen een stad zijn. Een plek waar we onze trots kunnen uitdragen voor Tilburg. Of het nu carnaval, Koningsdag, Kerstmis, Eid al-Fitr of de intocht van Sinterklaas is.

2

HUISKAMER VAN DE PLEINGENOTEN

Foto: Josijn Ligthoet Fotografie

De Pleingenoten kunnen het publieke karakter van het Stadsforum versterken door bv. uit te breiden in functie en doelgroepen, ruime openingstijden te hanteren, heldere en zichtbare communicatie over hun functie(s) en programma in te zetten en door (ook) toegankelijk te zijn ook zonder ticket, werkpasje of verplichte consumptie.

Het Stadsforum bestaat straks uit verschillende deelpleinen, grotendeels omsloten door gebouwen en het verkeer op de Cityring (straks Parkring). Objecten als de Beljon-fontein en het nieuwe straatmeubilair nodigen uit tot vertragen. Een succesvolle publieke ruimte beschikt over herkenbare elementen die ervoor zorgen dat gebruikers de ruimte kunnen onderscheiden van andere publieke plekken in de omgeving. Alle deelpleinen krijgen een eigen stempel, als gevolg van de functie en het (spontane en georganiseerde) gebruik door verschillende groepen gebruikers. Het Stadsforum is daarom geen one-size-fits-all, maar een plein met verschillende publieke ruimtes en voor ieder wat wils. Dit is een belangrijke kracht, waar strategisch mee kan worden omgegaan.

De rol van de Pleingenoten

De Pleingenoten, oftewel de gebouwen aan het plein, kunnen de functie en het gebruik van publieke ruimte(s) op het Stadsforum beïnvloeden. Onder de Pleingenoten verstaan we in eerste instantie de Schouwburg Concertzaal, het Paleis, het Kantongerecht, Factorium

Cultuurmakers, Fontys Hogeschool voor de Kunsten, de Heikese kerk, het Stadhuis en Stichting Tilburgse Markten. Welke functies zij bieden, wie zij daarmee aanspreken en de drempel die bezoekers ervaren om het gebouw te betreden, zijn daarin belangrijke factoren. Het is voor een geslaagde publieke ruimte belangrijk dat de diversiteit aan gebouwen aan het plein, ook een diversiteit aan leefstijlen, voorkeuren en behoeften aantrekt.

Levende plint

Ook is voor het succes van de verschillende deelpleinen het aanzicht (de gevel) van de gebouwen van belang. Een levende plint trekt mensen aan, een 'dode' plint stoot af (bv. lege of rommelige ruimte achter vuile ramen). Het is belangrijk dat de ruimtes waar je vanaf het Stadsforum zicht op hebt, vriendelijk en uitnodigend zijn, zowel overdag als 's avonds.

De Pleingenoten kunnen de gevels van hun gebouwen uitnodigend maken door visuele communicatie of verlichting in te zetten en naar een nette, opgeruimde uitstraling te streven. Denk aan het herstellen van het licht in de glas-in-lood-ramen van de Heikese kerk of het bestickeren van de ramen van het Kantongerecht met de toekomstplannen, zodat leegstaande ruimtes niet zichtbaar zijn.

Informeel eigenaarschap

Aansluitend is het van belang dat de Pleingenoten ook informeel 'eigenaarschap' kunnen nemen van de publieke ruimte direct grenzend aan hun gebouwen (het formeel eigenaarschap ligt uiteraard bij de gemeente). Wanneer deze publieke ruimte grenzend aan hun gebouw veilig, handig en uitnodigend zijn om te gebruiken en men zicht heeft op welke verschillende belangen op deze plek kunnen conflicteren (bv. sportgebruikers en theaterbezoekers), kan hier door de Pleingenoten op een positieve manier worden ingespeeld.

Uitnodigend voor de rest van de stad

De Pleingenoten hebben dus een cruciale rol in het creëren van een succesvol Stadsforum. We beschouwen het Stadsforum daarom als de huiskamer van de gebouwen aan het plein. Hun relatie met het plein zal bepalend zijn voor de relatie van andere gebruikers tot het plein. Wanneer er zichtbaar veel zorg en initiatief vanuit de Pleingenoten in de diverse publieke ruimtes wordt getoond, zal dit uitnodigend en stimulerend werken voor gebruikers uit de rest van de stad.

De Pleingenoten kennen de publieke ruimtes die grenzen aan hun gebouw en diens gebruikers het beste. Daarom is het belangrijk dat zij uitgebreid gehoord worden in het ontwerpproces (fase 2), maar ook dat zij rekening houden met de andere belangen die spelen in de ruimtes waar zij informeel eigenaar van zijn (zoals de toevoeging van groen en het omarmen en betrekken van sportgebruikers).

3

MARKT ALS ONTMOETINGSPLEK

Markten zijn tijdloos en verweven met het stadsleven. Ze trekken veel verschillende mensen aan die komen om producten te kopen, mensen te ontmoeten en om te zien en gezien te worden. Het is een soort oervorm van een levendige publieke ruimte door de mix aan functies: sociaal, economisch, cultureel, soms zelfs politiek. Met name in steden waar verschillende culturen elkaar kruisen, bruisen markten. Ze brengen 'verschil' en tonen de vriendelijke omgang hiermee, dankzij het gemeenschappelijk doel: de markt, de welvaart, de samenleving. Markten brengen ook veel bekijks: de wildste en vreemdste producten, geuren, kleuren, smaken en klanken. Een markt is spektakel.

Vaste prik op vrijdag en zaterdag

Het is bijzonder goed nieuws dat de Tilburgse markt van het Koningsplein in het najaar van 2023 zal neerstrijken op het Stadsforum. De komst van de markt garandeert sociale en economische uitwisseling en levendigheid op het Stadsforum. De Tilburgse weekmarkt zal iedere vrijdag en zaterdag plaatsvinden op het Stadsforum en voorziet van het gebruik en programma van regelmaat. Het is straks een belangrijke reden voor Tilburgers om het Stadsforum te bezoeken. Een echte ontmoetingsplek dus.

Stichting Tilburgse Markten zal vanaf 2024 de mogelijkheid onderzoeken tot:

- Het uitbreiden van de markt met terrassen om de verblijfswaarde te verhogen.
- Het uitbreiden van de markt met complementaire, spraakmakende activiteiten met een stedelijke of zelfs bovenregionale uitstraling. Denk bijvoorbeeld aan optredens. Op één staat de verkoop van handel en het promoten van marktproducten maar ook voor de markt is het belangrijk om evenementen op de markt te organiseren waar nog meer mensen op afkomen.
- Het uitbreiden van de markt met een speciale, meerdaagse kerstmarkt in thema. De eerste editie zal op het Stadsforum plaatsvinden zodra het plein gereed is.
- Het uitbreiden van de markt met, naast de weekmarkt op vrijdag en zaterdag, een wekelijkse editie op woensdag. Deze wens leeft zowel bij de gemeente als bij het marktbestuur en zij is momenteel met de gemeente hierover in overleg. Het zal voor een bezoeker niet direct zichtbaar zijn, maar de woensdagmarkt zal wel degelijk qua opzet afwijken van de andere markten.

Foto: merktilburg.nl

Foto: Jules van Iperen

4

KIOSK ALS SOCIALE SPIL

KIOSK IN DE STAD

JACQUES
BELJAARS
THOMAS
ROUW

In het placemaking-traject tot nu toe is de kiosk het meest genoemde idee door gebruikers. Op zich niet vreemd want: "Als klein, laagdrempelig en uiterst zichtbaar verkooppunt in de openbare ruimte houdt de kiosk onlosmakelijk verband met stadssociologische thema's als placemaking, verblijfskwaliteit, identiteit, ontmoeting, cohesie, levendigheid, leefbaarheid en veiligheid." (Kiosk in de stad, 2021).

De kiosk is terug van weggeweest. Lange tijd waren deze kleine verkoopgebouwtjes in de publieke ruimte een vanzelfsprekendheid, tot ze in de jaren negentig het symbool werden van verpaupering in binnensteden. Door strengere overheidsregulering verdwenen ze uit het straatbeeld, maar sinds omstreeks 2010 keert de kiosk weer terug naar de stad. Nu als hét symbool voor sociale pleinen en parken, omdat ze uitnodigen tot vertragen, verblijven en ontmoeten.

Het Stadsforum heeft baat bij een kiosk omdat:

- Een kiosk geeft het plein een menselijk karakter. Het is een herkenningspunt en draagt bij aan het straatklimaat en de verblijfswaarde van de publieke ruimte.
- Een kiosk is een laagdrempelige verblijfs- en ontmoetingsplek voor vreemden of kleine clubjes gelijkgestemden, zoals ouderen, wielrenners, jonge moeders en alles daartussenin.
- Een kiosk is een economische aanjager in de omgeving, zonder dat het vanzelfsprekend concurrentie is voor horeca in de omliggende omgeving. Consumenten en ondernemers kiezen namelijk voor het runnen of bezoeken van een kiosk om andere redenen dan het bezoeken of runnen van een café of winkel. Zij kiezen intrinsiek voor buiten, openlucht,

"De waarde en betekenis van de kiosk voor de kwaliteit van de publieke ruimte wordt nauwelijks onderkend, of is minstens onbekend. Door deze ogenschijnlijke onverschilligheid blijft het hedendaagse en toekomstige potentieel van de kiosk onderbelicht en dus onderbenut."

- Jacques Beljaars en Thomas Rouw (architecten en schrijvers van het boek 'Kiosk in de stad', 2021)

onder-de-mensen, gemak, snelheid en betaalbaarheid. Belangrijk is wel dat de kiosk iets toevoegt aan het (take-away) aanbod in de omgeving. Op deze manier is de kiosk een positieve spin-off waar ook de omliggende winkeliers en horeca-ondernemers van profiteren.

- Een kiosk is een middel om tegen een redelijke prijs gezond, duurzaam en lokaal geproduceerd voedsel overal en voor iedereen toegankelijk te maken.
- Een kiosk voegt een zichtbare en uitnodigende dag- en verblijfsfunctie toe aan een omgeving; één die veelal onderscheidend is aan de functies en horeca van de omliggende gebouwen.
- Als kleine onderneming of ZZP-bedrijfje creëert de kiosk echte banen en draagt het bij aan de lokale economie.

Wel is het belangrijk om een kader van randvoorwaarden op te stellen, bijvoorbeeld:

- Mobiel of demontabel object binnen de architectuur van het Stadsforum.
- Op een locatie met aanloop maar niet in de loop.
- Beperkt aantal zitplaatsen (bv. maximaal zestien aan vier tafels).
- Duurzaamheid, gezondheid en betaalbaarheid staan centraal m.b.t. de verkoopproducten.

Een kiosk is een fantastische kans om te tonen dat er in Tilburg ruimte is om in de publieke ruimte te innoveren met een plek, product, project of dienst. Het is tevens een kans om te onderzoeken of het huidige standplaatsenbeleid in de binnenstad verbreed kan worden door te brancheren.

5

BELJON-FONTEIN ALS BRANDPUNT

Voor ZUS is de Beljon-fontein een belangrijk verbindend element tussen de paleistuin en de tijdslaag van de Heikese kerk. Dit biedt kansen voor gebruik. Een succesvolle publieke ruimte kent namelijk vaak een brandpunt voor ontmoeting, meestal in het midden van het plein. Het is een object waar je op of rondom kunt zitten en spelen, zoals een vijver of fontein. Hier ontmoeten mensen elkaar voor hun afspraak en nemen ze plaats in het zonnetje om andere mensen te kijken. Wanneer het uitnodigend is voor mensen om tot stilstand te komen bij zo'n brandpunt, vormt de plek als het ware een knooppunt, vooral in en rondom belangrijke openbare gebouwen. Daarom zou de Beljon-fontein dit brandpunt van ontmoeting kunnen zijn.

- Voor het slagen van de Beljon-fontein als ontmoetingsplek is het van belang dat gebruikers zowel op als rondom de fontein mogen zitten. Ook is het belangrijk dat er rondom de fontein zo min mogelijk obstakels te vinden zijn, zoals fietsen, scooters en stepjes. Aansluitend is goed beheer en onderhoud cruciaal (bv. het weghalen van afval uit het water). Rondom de fontein dienen ook voldoende afvalbakken te zijn, die regelmatig geleegd worden.
- Het is belangrijk om te erkennen dat de Beljon-fontein nu al een belangrijke ontmoetingsplek is voor skaters uit Tilburg (al dan niet gewenst). De fontein is één van de bekendste skate-objecten van Nederland. Hier ligt een kans om dit gegeven als stad te erkennen en te vieren, bv. in de vorm van een urban sports evenement op het Stadsforum.

Foto: Jules van Iperen

6

PUBLIEK GEBRUIK DOOR PLEINREGELS

Hoe een publieke ruimte gebruikt wordt, is deels afhankelijk van wie de ruimte bezit en beheert. Dat is in de praktijk vaak een complexe kwestie. Gebruikers branden zich niet graag aan zo'n 'bij wie moet ik zijn onderzoek. Voor het Stadsforum geldt dat de gemeente Tilburg de publieke ruimte bezit en beheert. Voor het algemene gebruik van de openbare ruimte in de stad zijn door de gemeente regels opgesteld waar iedereen zich aan dient te houden, of dat nu gaat over het melden van een activiteit of het plaatsen van een object.

Pleinregels

Om gebruik te stimuleren is het waardevol om helder te communiceren over die rechten en verantwoordelijkheden met betrekking tot gebruik van de publieke ruimte. Dit verlaagt de drempel tot gebruik. Ook wordt zo voorkomen dat men aanneemt dat Pleingenoten het bezit en beheer hebben over de publieke ruimte die aan hun gebouwen grenst.

Het is zinvol om in overleg met de gemeente pleinregels op te stellen, die ervoor zorgen dat het publieke karakter van het plein wordt bewaakt en gebruikers nadrukkelijk uitnodigt om het plein op verschillende manieren te gebruiken. Bijvoorbeeld:

VOORBEELD

Alle gebruikers van het Stadsforum hebben het recht om:

- Vrij te bewegen
- Te rusten en te ontspannen (ongehinderd door anderen)
- Anderen te ontmoeten
- Zonder inmenging van toezichthouders en mits met (sociaal en fysiek) respect voor de omgeving, te eten & drinken (alcohol en BBQ verboden), te roken, te fietsen, te skaten en de hond uit te laten (hondenpoep opruimen verplicht)
- Op te treden (zonder vergoeding of donatie en versterkt geluid, niet onder een overkapping of op de openbare weg of bij een terras en maximaal 30 minuten op één plek per dag)
- Een activiteit te organiseren (mits in bezit van een door de gemeente verleende vergunning)
- Te handelen (mits in bezit van een door de gemeente verleende vergunning)
- Vreedzaam te demonstreren of politiek campagne te voeren
- Te collecteren voor geregistreerde goede doelen
- Foto's te nemen

Foto's op deze spread: William van der Voort in opdracht van Tilburg Dansstad voor DANSJACHT/Being There

VOORBEELD

Alle gebruikers van het Stadsforum hebben de verantwoordelijkheid om:

- Het recht van anderen om onaangetast en ongehinderd hun gang te gaan te respecteren
- Publiek en privaat bezit te respecteren
- Te allen tijde de burgerlijke orde te bewaren
- Zwerfvuil tegen te gaan
- Rust en vrede te bewaren

VOORBEELD

Gemeente Tilburg heeft de verantwoordelijkheid om:

- Het recht van alle gebruikers te respecteren en beschermen, inclusief privacy
- Alle gebruikers gelijkwaardig en inclusief te behandelen
- De ruimte schoon te houden binnen de context van redelijk gebruik
- De ruimte goed te beheren en onderhouden
- De ruimte te allen tijde open en toegankelijk te houden

7

CULTUURLOKET

Naast een kiosk is er bij toekomstige gebruikers behoefte aan een dienst voor het lenen/huren van objecten die je op het Stadsforum kunt gebruiken. Een soort speel-o-theek voor volwassenen. Bewoners, bezoekers, studenten van Fontys Hogeschool voor de Kunsten, leerlingen van Factorium Cultuurmakers en makers kunnen gebruik maken van dit cultuurloket. Wat je bijvoorbeeld bij dit loket kunt lenen/huren:

- slacklines voor tussen de bomen op het Willemsplein
- matten voor acrobatiek of een uitrolbare vinylvloer voor dansen/performance
- sandwichborden (bv. voor aankondiging performance)
- boombox op accu (in lijn met max. dB's toegestaan in de publieke ruimte)
- zeepkist met megafoon
- stoepkrijt
- objecten voor skaten (pionnen, etc.)
- spellen voor buiten (denk aan kubk, spikeball, badminton, squid game, twister)

Wel is het belangrijk om ook hier een kader van randvoorwaarden op te stellen, bijvoorbeeld:

- Het loket moet goed zichtbaar zijn op het plein.
- Idealiter wordt het loket geadopteerd door een van de Pleingenoten door bv. slim gebruik te maken van ruimte, mensen, beheer en faciliteiten die er toch al zijn.
- Het succes van het loket is mede afhankelijk van de weersomstandigheden, daarom is het aan te raden om het loket in eerste instantie alleen te openen in de zomermaanden (juli, augustus) bv. in het kader van Zomer in Tilburg (ter extra promotie). Openingstijden kunnen zijn van 15.00 - 20.00 uur en in de weekenden van 12.00 - 20.00 uur.
- Gebruikers kunnen 'betalen' in de vorm van borg met paspoort, ID of rijbewijs en dienen een klein contract te ondertekenen waarin staat dat de gebruiker verantwoordelijk is voor bewaren van openbare orde (en niet het cultuurloket).

8

SPELEN OP HET STADSFORUM

In Nederlandse binnensteden zien we het element 'spel' (nog) weinig terug in de vormgeving van de publieke ruimte. Zonde, want spelen is leuk en spannend, ook voor volwassenen. Het geeft inzicht en vermaak. Spelen is essentieel om onszelf, elkaar en de wereld om ons heen met andere ogen te kunnen ervaren, te leren kennen en ermee te verbinden.

Kunstopdracht

Het planteam, bestaande uit toekomstige gebruikers van het Stadsforum, gaf eerder al de suggestie mee om na te denken over een combinatie van kunstobjecten en speelobjecten op het Stadsforum, mogelijk gecombineerd met gebruik van water en licht. Hiervoor ligt een kans om de opdracht van CuPuDo (Stadslab van Gemeente Tilburg) voor een nieuw kunstproject op het Stadsforum, samen op te laten gaan met het lopende placemaking-traject.

De nieuwe tuin naast de pastorie biedt mogelijkheden voor een kunstproject in de openbare ruimte naar het idee van spelen. Ook het invoegen van meubilair op het Stadsforum vergroot de mogelijkheid om contact te maken met burens en dus andere kinderen. Daarnaast bieden oversteekplaatsen kansen: door deze plekken visueel aantrekkelijk te maken, zullen voetgangers zich meer bewust zijn van hun functie. Dit zou ook een kunstopdracht kunnen zijn aan een maker.

Amfitheater

De Schouwburg Concertzaal onderzoekt met stedenbouwkundige Jo Coenen de mogelijkheid om een klein amfitheater te maken aan de oostkant van de concertzaal. Die speelplek ontstaat door de noodtrap te herbouwen als tribune met een rond pleintje ervoor in de nieuw aan te leggen tuin. Zo ontstaat een vrij toegankelijke plek die zowel kan worden geprogrammeerd, als dat er spontaan activiteiten kunnen ontstaan. Bijvoorbeeld van studenten uit het naastgelegen gebouw. Ook een amfitheater leent zich als potentieel kunstproject op het Stadsforum.

"In het uitvoeringskrediet 'Schouwburgring en Paleisring' (fase 2) dat naar verwachting eind 2022 zal worden voorgelegd, is rekening gehouden met 1% voor nieuwe kunst voor het hele Stadsforum. Kunst is een belangrijke pijler voor het Stadsforum. Naast het kunstplan van alle bestaande kunstwerken (zie bijlage 2. p. 99), wordt een kunstopdracht uitgezet door CuPuDo."

- Raadsbrief van 12 oktober 2021

Foto: Jostijn Ligvoet Fotografie
In opdracht van Kaapstad

Met dertien creatieve ingrepen in de publieke ruimte willen we in de komende jaren (najaar 2022 – 2024) zichtbaar maken dat het Stadsforum straks een plek voor mensen, makers en ideeën is. Voor deze ingrepen gelden de volgende randvoorwaarden:

- Doorlopend te bezoeken of bekijken (24/7) voor een periode van 6–18 maanden.
- Gratis toegankelijk.
- Goed zichtbaar in de publieke ruimte (o.a. voor passanten en fietsers).
- Activeert één van de aanlooproutes van het plein, bv. onder de Katterug of de doorgang van de Kloosterstraat naar de Oude Dijk langs de Schouwburg.
- Een samenwerking tussen bij voorkeur een programmapartner/maker (creatieve en uitvoerende rol) of een pleingenoot (creatieve en uitvoerende rol en/of ondersteunende rol) en de kwartiermaker (ondersteunende rol).
- Als uitvoerende regel je zelf toestemming van de pleingenoot waar je mee samenwerkt en indien nodig een vergunning van de gemeente Tilburg.
- Financiën* op basis van matching: de kwartiermaker financiert €3.000 excl. btw mits de programmapartner en/of pleingenoot hetzelfde bedrag inlegt uit eigen middelen of bv. door via bv. het Makersfonds of Art-Fact zelf subsidie aan te vragen.

Binnen deze context gaan we o.a. de volgende ideeën verkennen:

- Een creatieve ruilboekenkast i.s.m. Tilburg Cowboys.
- Een foto-expo op de ramen van Pleingenoten over jonge Tilburgse makers i.s.m. T-Agency.
- Een verhalen-expo over de Heikese kerk i.s.m. de gemeente, parochie en Bas Horsten.
- Een gedicht van stadsdichter Rodgairo Dalnoot, bv. op de ramen van het Kantongerecht.
- Een participatief project met videomapping op het Paleis gedurende Winter in Tilburg.
- Een grafische muurschildering op de betonnen balk en pilaren van de Katterug.
- Een boksbal op het plein met Unbroken Fight Academy.
- Een schaakbord met de gemeente Tilburg voor de ingang van het Stadhuis.
- Jouw idee?

*Mits haalbaar: om de ingrepen mogelijk te maken doen we een subsidieaanvraag voor Impulsgelden bij Kunstloc Brabant medio september 2022 voor het jaar 2023–2024.

Foto: Jostijn Ligthoet Fotografie
in opdracht van Kaapstad

Last but not least ligt de focus komende jaren natuurlijk ook op het aanjagen en ondersteunen van toekomstige gebruikers die een activiteit op het Stadsforum willen organiseren. In de onderstaande tabel zijn alle ideeën opgenomen die tijdens het placemaking-traject tot nu toe voorbij zijn gekomen. Daarnaast werken we aan drie concrete placemaking activiteiten.

Studio Stadsforum

Omdat programma maken in de publieke ruimte specifieke skills vereist, zal de kwartiermaker in het voorjaar van 2023 in samenwerking met Kunstloc een praktische cursus ontwikkelen. Programmeurs en makers uit Tilburg en andere Brabantse gemeenten kunnen kosteloos aan de cursus deelnemen. In de serie gaan we met lokale en internationale experts in op thema's als de toekomst van de (binnen)stad, het belang van de publieke ruimte en het activeren van de publieke ruimte via kunst en cultuur. Deelnemers krijgen de opdracht om te werken aan een concept voor op het Stadsforum. De cursus biedt zo inzicht in het proces van programma maken in de publieke ruimte.

Markten

Naast de weekmarkt is er op het Stadsforum ruimte om te experimenteren met kleine marktachtige evenementen en braderieën voor particulieren, zoals een vintage- & tweedehandsmarkt, een kledjesmarkt voor kinderen, een foodtruckfestivalletje of een kofferbakmarkt. Zo vindt er op het Koningsplein nu ook een vintagemarkt en platenbeurs plaats, daarnaast is er jaarlijks 'Boeken rond het paleis'. Dit kunnen aanknopingspunt zijn om door te ontwikkelen in opzet, vorm en regelmaat. Het is echter belangrijk om in de keuze voor een marktlocatie ook het Pieter Vreedeplein te overwegen, wat zich net zo goed leent voor kleinschalige markten.

Dakfestival

In aanloop naar de oplevering van het Willemsplein (fase 1) in het voorjaar van 2023 verkennen we de mogelijkheden voor een verrassende expeditie over verschillende daken van Pleingenoten met een cultureel programma.

Pleinviering

In aanloop naar de oplevering van de Paleising en Schouwburging (fase 2) in het voorjaar van 2024 verkennen we het idee van een grootse pleinviering in samenwerking met Pleingenoten. Dit programma zal vanaf september 2022 op de agenda van de op te richten Programmagroep Pleingenoten komen te staan.

TIJDLIJN

	Q3-2022	Q4-2022	Q1-2023	Q2-2023	Q3-2023	Q4-2023	Q1-2024	Q2-2024	Q3-2024	Q4-2024
Aanleg Stadsforum fase 1										
Aanleg Stadsforum fase 2										
Aanleg Stadsforum fase 3										
1. Hart van de stad										
2. Huiskamer van de Pleingenoten										
3. Markt als ontmoetingsplek										
4. Kiosk als sociale spil										
5. Beljon-fontein als brandpunt										
6. Publiek gebruik door pleinregels										
7. Cultuurloket										
8. Spelen op het Stadsforum										
9. 013 X Stadsforum										
X. Studio Stadsforum										
X. Dakfestival										
X. Pleinviering										

IDEEËN

FESTIVAL

- Tilburg Zingt
- Jack’s Festival van het Levenslied
- Tilburg On Stage (amateurkunstfestival van o.a. Art-Fact)
- Better Get Hit (met tent voor de Schouwburg Concertzaal en festivalterrein in Muzetuin)
- Circolo-locatie
- Urban playground festival met allerlei verschillende urban sports in areas op het plein in lijn met de skaters die daar al zitten (o.a. Hall of Fame)
- Kaapstad (grotere werken, “hacken” van de autoweg)
- Onversterkt of semi-akoestisch muziekfestival, meer folk en singer-songwriters (40/50 man per optreden)
- Dakfestival
- Stand-upcomedy
- Huiskamerconcerten / Gluren bij de burens
- Stadscamping
- Lichtkunstfestival
- Parade-achtig theaterfestival
- Living statues festival
- Being There/Dansjacht

MARKT

- Zaterdagmarkt
- Meimarkt
- Themamarkten (antiek, brocante, vintage, tweedehands, makers, boeken, platen, food, bier, kofferbak, klotter)
- Winter- of kerstmarkt met schaatsbaan (en worst en glühwein)

OPTREDENS
MET PODIUM /
VLOER / DECOR

- Open podium / amfitheater
- Breakdance / hiphop / popping & locking vloer
- André Rieu
- Bachdag
- Kerkcarillon

OPTREDENS
ZONDER PODIUM

- Open koorrepetitie
- Open djembeles
- Brassband festival
- Stadspiano
- Roeptoeter
- Verhalenmuur

OPENLUCHTVOORSTELLING

- Openluchtbioscoop
- Straattheater
- Poppenkast

PROTEST / DEMONSTRATIE / HERDENKING

- Speakers corner
- Wissel van de wacht

LANDELIJKE EN LOKALE VIERINGEN

- Kampioensfeest Willem II
- Eid-al Fitr (suikerfeest) viering of iftar tijdens Ramadan
- Ketu Koti
- Dodenherdenking
- Bevrijdingsdag
- Koningsdag
- Oud & Nieuw
- Sint Maarten
- Opening van Roze Maandag met dragrace
- Vaandeloptocht
- Sleuteloverdracht carnaval
- Sinterklaasintocht

BEWEGING ZONDER VASTE OBJECTEN

- Skaten / skateboards
- Thematische wandeling (bomentocht, wildplukken in de stad, etc.)
- Urban run door gebouwen
- CZ Tilburg Ten Miles
- Cultuurloket
- Slacklining
- Sportdag
- Yoga op het plein
- Silent disco
- Tango / salsa / wals / etc.
- Stoelendans XL
- Rolstoelenrace
- Nacht van de Vluchteling
- Rolschaatsen
- Freerunning

BEWEGING MET VASTE OBJECTEN

- Jeux de boulevaant
- Schaakbord
- Dambord
- Miniramp
- Boksbal
- Boksbal
- Tafeltennis
- Boulderwand
- Speelveld (lijnen)

SPELEN

- Speelobjecten
- Zand om in te spelen
- Water (fontein)
- Interactieve projecties op ondergrond
- Tilburgse Kermis
- Stoepkrijtfestival
- Jongleren
- Knikkerbaan
- Bridgecontest

ONTMOETEN VIA ETEN & DRINKEN

- Picknick
- Stadsontbijt (langste ontbijt ter wereld op de Cityring?)
- Sjanternel
- Studentencantus
- Aanschuifafel / huiskamerrestaurants
- Foodfestival
- Potluck diner
- Vuurdiner
- Wijnroute langs verschillende plekken (wijnroute)
- Schaafijs

TENTOONSTELLING VAN KLEIN TOT GROOT

- Maatschappelijke tentoonstellingen over dakloosheid, inclusiviteit in de publieke ruimte, insecten in de stad, subculturen in Tilburg, straatintimidatie, spel in culturen, etc.
- Fototentoonstelling
- Videomapping op paleis
- Illustrada
- Blow-up kunst
- Street art & illustraties
- Gedicht door Stadsdichter op gevel Kantongerecht

ACTIVATIE

- Verrassende gidstocht of rondleiding (bv. door gebouwen aan Stadsforum)
- Grote vlaggen met reclame van culturele instellingen zoals op de Dam
- Ramenlapdag met leuke glazenwassers voor bewoners met last van bouwstof

KUNSTOBJECT VAN KLEIN TOT GROOT

- Kaapstad
- Speelse kunstobject voor kids
- Trouwen met Tilburg (concept van Sander van Bussel)

SOCIALE POP-UPS (O.A. GROEN)

- Object wat een kunstwerk is op zich en wat gebruikt kan worden voor experimenten / programma als openbare repetitieruimte
- Ruilboekenkast
- Stadskas
- Bordjes met informatie over groen
- Struikroven (groen redden uit tuinen en de openbare ruimte) met groen-veiling op Stadsforum
- Stadsstrand
- Mopperdag
- Debat-terras
- Boomhut
- Clean-up day
- Pocketparkje

PLEINGENOTEN AAN HET STADSFORUM

Het Stadsforum is een plein waar de unieke combinatie van democratie, religie, cultuur en kennis samenkomt in markante gebouwen en instituten aan het plein. Deze Pleingenoten stellen zich graag aan je voor!

SCHOUWBURG CONCERTZAAL

De prachtige gebouwen van Schouwburg Concertzaal Tilburg hebben een prominente plek aan het Stadsforum. Hier ontmoet je nog altijd de grote namen van morgen en wereldsterren van vandaag, beleef je onvergetelijke momenten en ervaar je de kracht van muziek, theater en dans. Maar er is méér!

Werk eens een dag in een van onze inspirerende foyers of schuif aan voor een ontbijtje in het Grand Café. Vier hier uitbundig carnaval, of sluit een dagje Kermis af bij een spetterende show. Geniet van de eerste zonnestralen op ons terras, of zing en dans mee op ons buitenpodium. Schouwburg Concertzaal Tilburg is het kloppende, culturele hart van het nieuwe Stadsforum. Voor iedereen, zowel binnen als buiten, het hele jaar door en van 's morgens vroeg tot 's avonds laat!

Foto: Bart van Vlijmen

STICHTING TILBURGSE MARKTEN

Het Stadsforum, wat ons betreft had dit natuurlijk gewoon 'de markt' of op sjiek 'forum mercatus' moeten heten. Al sinds mensenheugenis is de markt dé centrale plaats in de stad waar kopers en verkopers elkaar ontmoeten en handel gedreven wordt. Waar het debat gevoerd wordt, waar plaats is

voor kunst, cultuur, vermaak en vertier, waar je komt om te ontmoeten, te proeven, te kopen, te drinken, te eten, te lachen en om naar radio trottoir te luisteren. De markt is voortdurend in beweging, groeit, bloeit, krimpt, buigt, valt, staat op en vindt zich steeds weer opnieuw uit. De markt leeft!

MAAR DE MARKT IS VOORAL: ENZO, PRAHALAD, CHAIB, KATJA & JOEP, TONNY & LETTY, JOHN, DANIËLLA & MARIA, EDDY & RIA, JOHN, ABDULLAH, WIM, DICK, JACK, JOHN, JOS, CHRISTIAN, PETER, ADDY, LEO, GERT-JAN, AD & FRIE, STEF, PETRO, GERARD, LUC, QUE PHAT, VOLKAN, YOUNES, BART & NINO, PATRICK, LEO, JAN & JANNIE, PETER, MIEL, CORNÉ, FRED, OBEY, JAN, JAN & CORINA, JAN, ANJA, SEHANZADAH, OMAR, NORBERT, ALEX, AD, FRANK, LEON, ARUN, MOHAN & DALJIT, ROBBERT, DOORTJE & TON, TON, COEN, CAREL, MARIO, SJACKIE, WILLIAM, GERRIT, GODFRIED, KEES, CORNELIS, AD, HENNY, THIEMO & HUGO, MARIUS, CHRISTEL, HANS & INA, FAYCAL, TON, KARIEKE & ROB, MUSTAFA, DAVE, MUKHTAR, CARL, KARL, WESLEY, MUSTAPHA, LEANDRA, TIRSO, ABDELMAJID, BENNIE & BOWIE, RICHARD, ARIE, JOHAN, NAIMULLA, LONG, PETER, PIETER & PIET, MIEKE, FLOOR & JACQUELINE, ANDRÉ, JAN, RENÉ, JOS, ABDUL, ANITA, JAN, AMIN, ELMAR, KIMBERLEY, BAS, MANDY, BENTE EN RON.

Bij Factorium Cultuurmakers kun je zomaar ontdekken dat je eigenlijk heel goed bent in theater, dans of muziek! Je kunt er groeien én jezelf ontwikkelen. Dat kun je doen voor je plezier in je vrije tijd, maar ook als je een ambitie hebt en wil groeien naar het professionele niveau. Zo komt het dat Factorium Cultuurmakers al meer dan 150 jaar bestaat uit duizenden cultuurmakers: musici, dansers en theatermakers die in staat zijn mensen te vermaken en te ontroeren.

Het kan dan ook niet anders: de cultuurmakers van Factorium Cultuurmakers zullen te zien zijn op het nieuwe Stadsforum, heel vaak in een rustig hoekje en soms op het hoofdpodium. Om je te laten lachen en intens te laten genieten, om door ons ontroerd te worden, of om jou tot nadenken te stemmen. Factorium Cultuurmakers hoort bij Tilburg zoals de Kermis bij Tilburg hoort, dus natuurlijk gaan we toneelspelen, zingen, dansen en veel muziek maken. Voor jou en met jou.

Foto: Jostijn Ligthoet Fotografie

STADHUIS

Als je via het Koningsplein richting het stadhuis wandelt, kun je even schommelen onder de pergola terwijl je geniet van de zonnestralen die door de groene takken van de bomen schijnen. Je bent slechts enkele stappen verwijderd van de brede trappen van het Stadhuis. Die leiden via de uitnodigende ingang naar publieke ruimtes waar Tilburgers, ondernemers en partners terecht kunnen voor afspraken met medewerkers van de gemeente bij een lekkere tas koffie of bakje thee. Bijvoorbeeld in het werkcafé dat uitkijkt op de uitnodigende Willemsplein of in het moderne en transparante vergadercentrum. Ook via de grote ramen van de raadszaal kijk je uit op het nieuwe Koningsplein met aan de zoom ervan de nieuwe Stadswinkel. Wandel je langs het Paleis door naar het Willemsplein, dan voel je je echt onderdeel van het stadsleven. Mensen haasten zich naar een afspraak op een terrasje, maken een praatje onder de bomen of genieten van een straatartiest bij de Beljon fontein. Voetgangers, fietsers, auto's zijn op weg naar de nieuwe zomercollectie in de winkels of een première in de Schouwburg. Je

voelt de dynamiek van de binnenstad. Vele Tilburgers gaan hier in de toekomst genieten van de gezellige drukte tijdens de markt, een boekenmarkt of een Brabants feestje zoals carnaval, Tilburg Zingt of natuurlijk de kermis. Het nieuwe Stadsforum wordt een plein voor ons allemaal.

KANTONGERECHT

Tilburg als stad van de makers verdient een plek waar de makers zich kunnen manifesteren. Een gebouw waar kunstenaars, ontwerpers, aanstormende talenten, fijnproevers en publiek elkaar kunnen ontmoeten.

Het introverte gebouw zal zijn deuren openen. De Tilburger zal welkom zijn voor eens kop koffie op het terras of een goed diner in het restaurant. Op de eerste verdieping bevinden zich verschillende kantoren die diensten leveren of producten maken in de creatieve sector. Op de tweede verdieping zit Bedaux de Brouwer Architecten. De voormalige zittingszaal,

waar Bedaux de Brouwer Architecten overdag workshop sessies houdt met opdrachtgevers en gemeenten, is in de avonden beschikbaar voor informele huiskamerconcerten of het houden van lezingen. Op bepaalde momenten in de week kan de zaal ook gebruikt worden voor het begeleiden van studenten.

Het Kantongerecht met zijn markante verschijning, inspirerende architectuur, hoogwaardige materialen en verschillende ruimtes leent zich uitstekend voor dit programma. Één identiteit, zodat de uniforme uitstraling van het monumentale pand bewaard blijft, maar waar binnen verschillende zelfstandige ondernemers/bedrijven gevestigd zijn. Een aanwinst voor de stad.

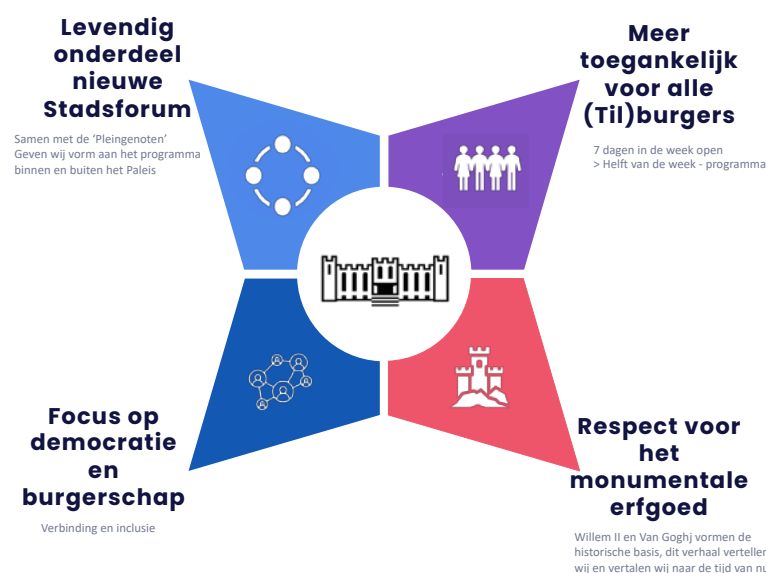

PALEIS

Het Paleis wordt straks echt een publiek gebouw aan het Stadsforum: een paleis van de stad, ook wel het huis van de democratie genoemd. In 2025 zal het Paleis namelijk een transformatie ondergaan, met respect voor het feit dat dit een Rijksmonument én Van Gogh-monument is. Het doel van de transformatie is het creëren van een plek waar veel Tilburgers zich welkom voelen, ongeacht hun achtergrond, geaardheid, herkomst, leeftijd of religie. Een plek die bij de identiteit van Tilburg past.

Als het Paleis straks geopend is ben je zeven dagen per week welkom voor programma, een kop koffie, een biertje en indien je niet uit Tilburg komt, informatie over het Paleis, Willem II en Vincent van Gogh. Samen met onze Pleingenoten en inhoudelijke partners zoals de LocHal (Bibliotheek Midden-Brabant), Tilburg Debatstad en diverse stadsmakers-initiatieven, werken we op dit moment aan een maatschappelijk programma voor het paleis, wat ervoor zal zorgen dat we straks meerdere dagen per week activiteiten kunnen laten plaatsvinden. Alles rondom het thema democratie en burgerschap!

Paleis van de Tilburgers

De plek in onze stad, waar we debatteren, de stad vormgeven, de democratie opnieuw uitvinden en samen vieren.

Foto: Geri van den Boom

De Hogeschool voor de Kunsten heeft een rijke historie in Tilburg en daarmee in Brabant. Gestart vanuit de muziek is het uitgegroeid tot een multidisciplinaire Hogeschool voor de Kunsten, in een prachtig gebouw tussen Theaters Tilburg en de Concertzaal in gelegen. Zo’n 1500 studenten uit vele landen en 450 docenten, vormen samen de community van dit dynamische pand. Veel gebeurt binnen de muren. Talentontwikkeling vraagt aandacht, ruimte maar zeker ook veiligheid. Maar steeds meer gaan de kunsten en zeker ook het kunstonderwijs, naar buiten. Studenten zijn actief binnen verschillende community projecten, er wordt onderzoek gedaan naar verbinding met de zorg. Veel studenten vinden op allerlei plekken in de stad een plaats waar ze hun kunstenproject, hun voorstelling, concert of expositie kunnen laten plaatsvinden.

Het Stadsforum gaat zeker zo’n plek vormen. Vanuit de Kunstencampus op het Zwijsenplein gaan initiatieven ontstaan. Als de nieuw vormgegeven ruimte spannend is en een uitdaging biedt, gaan kunstenaars deze uitdaging aan. Verwacht geen concreet plan of programmering. De studenten van de Hogeschool van de Kunsten gaan vanzelf de ruimte invullen, kleuren en voor iets gebruiken wat we nu nog niet kunnen bedenken. Kunst die verrast, vraagtekens oproept, misschien geen vragen beantwoordt, maar die altijd aanzet tot een verder gesprek.

FONTYS HOGESCHOOL VOOR DE KUNSTEN

DE HEIKESE KERK

De Heikese kerk heet officieel de Sint Dionysiuskerk. Dionysius is ook de patroon van Tilburg. Dat laat zien dat deze kerk en de stad onlosmakelijk bij elkaar horen. De huidige kerk dateert van 1838, maar al honderden jaren eerder heeft op deze plaats ook al een kerk gestaan. De Heikese kerk kan daarom met recht de ‘moederkerk’ van Tilburg worden genoemd. Al die eeuwen door is de kerk een ontmoetingsplek geweest voor velen.

Het Stadsforum schept mogelijkheden voor ‘ontmoeting’ en om ‘buiten’ en ‘binnen’ met elkaar te verbinden. De Heikese kerk is als katholieke kerk in de eerste plaats een sacraal gebouw. Een Godshuis waar met eerbied mee omgegaan moet worden. Dat geeft beperkingen, maar gelukkig ook een zee van mogelijkheden om de verbinding tussen het kerkgebouw en zijn omgeving te versterken en te vernieuwen. De Heikese kerk is elke dag te bezoeken. Natuurlijk voor het bijwonen van de vieringen, maar ook om zomaar even binnen te lopen, om een kaarsje op

te steken, voor een moment van stilte en rust in het hectische bestaan, om de schoonheid van het gebouw te ervaren of om te genieten van de kunst in de kerk.

We willen in de toekomst de kerk meer uren per dag openstellen, waardoor de kerk nog meer een plek van rust en bezinning kan zijn, maar ook van ontmoeting. Dat doen we op nieuwe manieren, zoals met de spirituele 013 Night Fever-bijeenkomsten op donderdagavond en het zondagmorgencafé. Daarnaast was en is de Heikese kerk beschikbaar voor niet-kerkelijk bijeenkomsten en activiteiten. Denk hierbij aan de jaarlijkse 4 Mei-herdenking, de Bachcantates en de orgelconcerten. Maar ook aan de Driekoningentocht. Dat willen we graag uitbouwen naar andere activiteiten, die passen bij de sfeer en het karakter van de kerk, zoals tentoonstellingen, rondleidingen of concerten. Bij dit alles zoeken we graag de samenwerking op met andere partijen in de stad. Versterken en vernieuwen dus.

DE TOTSTANDKOMING VAN DE PLACEMAKING PROGRAMMASTRATEGIE

Placemaking: niet voor
maar mét de stad

Op het Stadsforum is gekozen voor het proces van placemaking. Per 1 november 2021 heeft Binnenstad Management Tilburg (BMT) daarvoor een kwartiermaker aangesteld: Rinke Vreeke. Met haar kennis als stadsgeograaf en ervaring als mede-oprichter en Hoofd Programma van Stadslab RAUM in Utrecht en stadsprogrammeur van muziekfestival Le Guess Who? in Utrecht, brengt ze veel expertise mee naar Tilburg.

Co-creatie

Placemaking staat voor het samen met de gebruiker ontwikkelen van een publieke ruimte, gebied of publiek gebouw. Het is een inclusiegericht, strategische en cross-sectorale samenwerking tussen belanghebbenden en gebruikers (bewoners, bezoekers, ondernemers, culturele instellingen, organisatoren, verenigingen, creatieve makers en gemeente). De placemaker of kwartiermaker creëert een mindset, setting en structuur waarbinnen co-creatie kan plaatsvinden.

Placemaking blaast de stad nieuw leven in, versterkt lokale ondernemers, verhoogt de publieke veiligheid en brengt een diversiteit aan mensen samen door het stadsleven te vieren en te inspireren. Het doel van placemaking is zowel economische ontwikkeling als het versterken van de sociale infrastructuur en de publieke ruimte in de stad, het verbeteren van de leefomgeving door het creëren van levendigheid, het stimuleren van burgerparticipatie en het opbouwen van een veerkrachtige gemeenschap. De werkwijze gaat uit van het maximaliseren van mogelijke middelen en de reeds aanwezige potentie in een stedelijke gemeenschap.

"In a world in rapid and
profound transformation,
we are all designers."

- Ezio Manzini (academicus en auteur van het
boek 'When Everybody Designs: An Introduction
to Design for Social Innovation, 2015)

I'M A
DESIGNER

I'M A
DESIGNER

I'M A
DESIGNER

I'M A
DESIGNER

I'M A
DESIGNER

I'M A
DESIGNER

I'M A
DESIGNER

Foto: Jostijn Ligvoet Fotografie
in opdracht van Kaapstad

KENMERKEN VAN PLACEMAKING

- Een strategische, cross-sectorale samenwerking tussen gebruikers (overheid, ondernemers, culturele instellingen, bewoners, etc.) die het belang dient van alle betrokkenen.
- Een onafhankelijke initiator en/of projectleider (kwartiermaker / placemaker) trekt de kar van het proces.
- Een organisch proces waarin een diversiteit aan culturele en kunstzinnige disciplines is vertegenwoordigd.
- Er is altijd een specifieke groep belanghebbenden betrokken die fysiek woonachtig of gevestigd is in de fysieke ruimte waar het proces van creative placemaking plaatsvindt.
- Noodzakelijk om rekening te houden met de historie van de publieke opgave en de actoren die in het gebied of met de opgave (al) actief zijn. Wanneer een nieuw netwerk wordt gevormd wat voorbij gaat aan bestaand sentiment, kan dit tevens leiden tot frictie.
- Makers en culturele partners worden gestimuleerd om 'de blik naar buiten te keren' en hun (creatieve) vaardigheden te delen met buurten en gemeenschappen om zo het cultureel kapitaal en de sociale infrastructuur in de stad te versterken.
- Wederzijdse afhankelijkheid en gemeenschappelijke besluitvorming – niet enkel gepresenteerd in de vorm van een handtekening van alle organisaties, maar ook middels een gelijkwaardige verdeling van geld en inzet van personeel als een vorm van eigenaarschap (bv. in werkgroepen).
- Financiële kansen worden benut door op zoek te gaan naar partnerschappen met bv. de overheid en met private partijen, door te pitchen hoe een programma van kunst en cultuur kan bijdragen aan de missie van de desbetreffende organisaties, bv. het versterken van een aantrekkelijke leefomgeving en het opbouwen van vitale gemeenschappen.

“Bij aanvang van de opdracht voor het Stadsforum ben ik eerst de documenten ingedoken. Van raadsbrieven tot het rapport van Buurtbinders, ik wil bij de start van een placemaking-traject eerst weten wat het sentiment is rondom de ontwikkeling van een nieuwe publieke ruimte. Dat is mijn vertrekpunt als placemaker. Je begint dus bijna nooit met een blanco canvas. Vervolgens heb ik bepaald in welke volgorde ik gebruikers wilde gaan betrekken. Je kunt niet in één klap heel de stad aan je binden. Net zoals bij vriendschappen opbouwen vergt placemaking tijd om vertrouwen te creëren. Dus begin je dichtbij huis.

Aan het plein wonen en werken honderden mensen. Zij zijn bij de start van zo’n placemaking-traject het belangrijkste: het Stadsforum is hun voortuin, achtertuin, pauze-plek, etc. Ik heb de gebouwen aan het plein de Pleingenoten genoemd. In het woord zit de relatie al verstopt: als gebouwen aan het plein ben je nooit van elkaar losgezongen, samen ben je juist heel bepalend voor de sfeer en dynamiek op het plein. Ik wilde hen ook onderling verbinden, in het kader van vertrouwen kweken. Dat hebben we gedaan in enkele bijeenkomsten. Voor bewoners heb ik een meer spannende en verrassende strategie gekozen: social design. Daarvoor heb ik samengewerkt met Manon van Hoeckel, oud inwoner van Tilburg en een van de meest interessante ontwerpers op het moment, als je het mij vraagt. Manon ontwerpt namelijk ontmoetingen. Aansluitend was er voor ik begon al een duidelijke wens voor culturele en sociaal-maatschappelijke activiteiten. Als derde groep gebruikers heb ik dus besloten om allerlei culturele instellingen, makers en programmamakers te betrekken. Zij hebben kennis, netwerk, ervaring en verbeeldingskracht. Om tot een verrassend programma van activiteiten te komen, heb je dat absoluut nodig.”

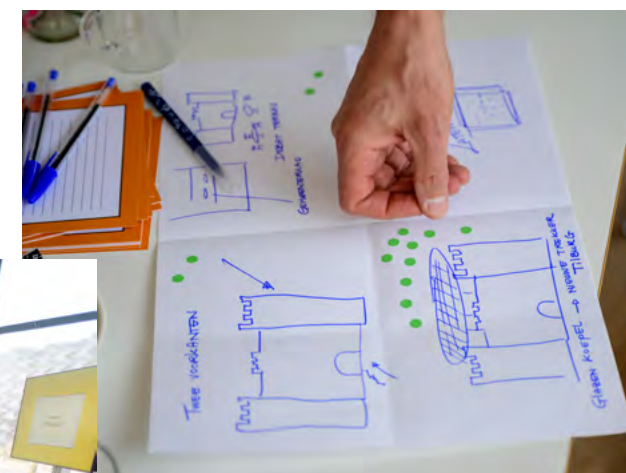
- Rinke Vreeke

PLEINGENOTEN

Onder de Pleingenoten verstaan we in eerste instantie de Schouwburg Concertzaal, het Paleis, het Kantongerecht, Factorium Cultuurmakers, Fontys Hogeschool voor de Kunsten, de Heikese kerk, het Stadhuis en Stichting Tilburgse Markten. Aansluitend hebben we in deze eerste fase ook de horecaondernemers in de Stadhuisstraat betrokken, gezien hun kennis en ervaring met het organiseren van grootschalige

evenementen op het Stadsforum, waaronder Tilburg Zingt. Op 18 februari 2022 zijn we voor het eerst bijeengekomen met alle Pleingenoten. Voor veel deelnemers was dit de eerste keer dat zij andere Pleingenoten ontmoetten. In de Jacques de Leeuwzaal van de Schouwburg hebben we gebrainstormd over activiteiten en herinneringen aan het Willemsplein met elkaar gedeeld.

Foto's: Jelmer de Haas

→ BEWONERS

Aan het Stadsforum wonen honderden Tilburgers. Onder bewoners van het Stadsforum verstaan we de bewoners van de Katterug, de Frankenhof en de Schouwburgpromenade. Het betreft zo'n 400 appartementen. De diversiteit in leeftijd, koop/huur, culturele achtergrond en interesses is groot.

Vooraf in de manier van contact leggen met bewoners hebben we het anders aangepakt dan doorgaans gebeurt. Participatie is voor gemeenten een groot thema, ze vinden het belangrijk dat mensen actief betrokken worden bij dergelijke bouwprojecten. Dat gebeurt normaal gesproken met bewonersavonden of -brieven, maar niet iedereen voelt zich daardoor aangesproken. Daarom hebben we bedacht of dit ook op een andere, meer actieve en originele manier kan. Kunnen we ijsbrekers bedenken waarmee we omwonenden enthousiast kunnen maken om mee te doen?

De eerste fase gaat vooral om het ophalen van ideeën. Dat begint bij het ontmoeten en leren kennen van buurtbewoners, betrokken ondernemers en instellingen aan het plein. Omdat er nog een lange periode van bouwen aankomt en er komende jaren dus veel bouwvakkers op en rondom het Stadsforum te vinden zijn, leek het Manon van Hoeckel een goed idee om een spreekwoordelijke brug te slaan tussen de bewoners en de bouwvakkers.

Manon van Hoeckel: "Speciaal daarvoor hebben we nieuw beroep bedacht: de Contactbouwer. Gekleed in bouwkleiding heb ik, samen met mijn stagiair Nadine, aangebeld bij ruim 50 bewoners om hen te vragen naar hun mening over het Stadsforum. Zo'n verrassende en humoristische manier van mensen benaderen werkt daarbij heel goed. Mensen zijn veel sneller geneigd om hun mening te geven en wat over zichzelf te vertellen. Een andere activiteit die we al hebben gedaan, is de lunch met bouwvakkers en bewoners. Bewoners hebben vaak geen idee waarvoor bijzonders er allemaal gebeurt op de bouwplaats. Met een kennismakingslunch in het Paleis konden bewoners en bouwvakkers elkaar leren kennen en vragen stellen. Dat was superleuk en bleek goed te werken!"

Om de vragen van bewoners over de bouwontwikkelingen te beantwoorden, heeft Manon van Hoeckel ook een podcast gemaakt: Bouwradio Stadsforum. In de podcast van 20 minuten gaat ze in gesprek met de kwartiermaker en de aannemer J.A. van Gisbergen. Zo hoor je o.a. over wat de bouwvakkers doen om de geluidsoverlast zoveel mogelijk te beperken en hoe de bouw van het Stadsforum ondergronds begint.

Foto: Jules van Iperen

→ PROGRAMMA PARTNERS

Onder de programmapartners verstaan we evenementorganisatoren, culturele instellingen, makers en programmamakers. Op 13 mei 2022 zijn we voor het eerst bijeengekomen met zowel Pleingenoten als programmapartners. Aansluitend hebben we ook veel een-op-een gesprekken gevoerd. Denk aan partijen zoals Kaapstad, Quiet Community Tilburg, Katja Heitmann, Circolo, DansBrabant, Powered by TINC, Het Zuidelijk Toneel, Amber & Pien, Palace 2 Be, Spoorpark, Better Get Hit, CAST, Art-Fact, Marketing Tilburg, Corpo Maquina, Hall Of Fame, EELT Theatercollectief, Hap Stap, Tilburg Zingt, Illustrada, Make It Jazz, T-Agency, Tilburg University Cantus, Fontys MA Performing For Public Space, enzovoorts. Deze creatieve pioniers geven de binnenstad die o-zo-belangrijke ziel: sociaal x experiment = creatie. In de LocHal hebben we gesproken over de sociale kracht van de publieke ruimte en gebrainstormd over activiteiten.

Foto's: Juri Hiensch

Met de Placemaking Programmastrategie hebben we nu concrete ideeën en randvoorwaarden in handen voor een programma van activiteiten op het Stadsforum. Een programma dat gedragen en georganiseerd wordt door de toekomstige gebruikers.

Vervolgopdracht kwartiermaker

In het najaar zal het college besluiten over de kredietaanvraag voor fase 2 van het Stadsforum, waar een vervolgopdracht voor de kwartiermaker in is opgenomen. Het is de wens van de Projectgroep Placemaking om BMT de vervolgopdracht om de Placemaking Programmastrategie in de periode van januari 2023 – december 2024 door de kwartiermaker ten uitvoer te laten brengen met het groeiende netwerk aan gebruikers. Waarbij de kwartiermaker opnieuw als (expliciete) aanvullende taak heeft om ook voor externe bijdragen (subsidies) te lobbyen om het proces van placemaking en de rol van kwartiermaker (en inhoudelijke activiteiten ten behoeve van placemaking) voor langer dan 2 jaar te borgen, bijvoorbeeld in de vorm van een bijdrage door Pleingenoten en bijdragen door culturele en sociaal-maatschappelijke fondsen.

Programmagroep Pleingenoten

Aansluitend is het zaak om door te pakken met placemaking door de betrokken Pleingenoten zich ook op de lange termijn te laten committeren aan het proces, gezien hun belangrijke rol aan het plein. Bijvoorbeeld in de vorm van een onafhankelijke Programmagroep Pleingenoten. Deze groep kan bestaan uit representanten van o.a. Schouwburg Concertzaal, Paleis, Fontys Hogeschool voor de Kunsten, Kantongerecht en Factorium Cultuurmakers met als doel:

- het onderling strategisch afstemmen van ieders individuele ontwikkelplannen (gebouw, functies, programma en doelgroepen binnen ieders vier muren);
- het onder leiding van de kwartiermaker verder ontwikkelen van het profiel en het programma van activiteiten op het Stadsforum inclusief het delen en vergroten van ieders kennis, netwerk en expertise op het gebied van programma maken in de publieke ruimte;
- het leveren van gevraagd en ongevraagd advies aan de gemeente Tilburg ten behoeve van de verdere ontwikkeling van het Stadsforum.

Uitbreiden netwerk

Voor de kwartiermaker is het zaak om het netwerk van toekomstige gebruikers verder uit te breiden, door naast Pleingenoten, programmamapartners, makers en bewoners, ook samenwerkingen aan te gaan sociaal-maatschappelijke organisaties en de verschillende netwerken onder TalentHub Brabant. Het netwerk willen we op de hoogte houden door middel van een nieuwsbrief per kwartaal. Aansluitend blijven we jaarlijks een placemaking bijeenkomsten organiseren.

Afstemming van communicatie door Gemeente Tilburg en Center of Tilburg

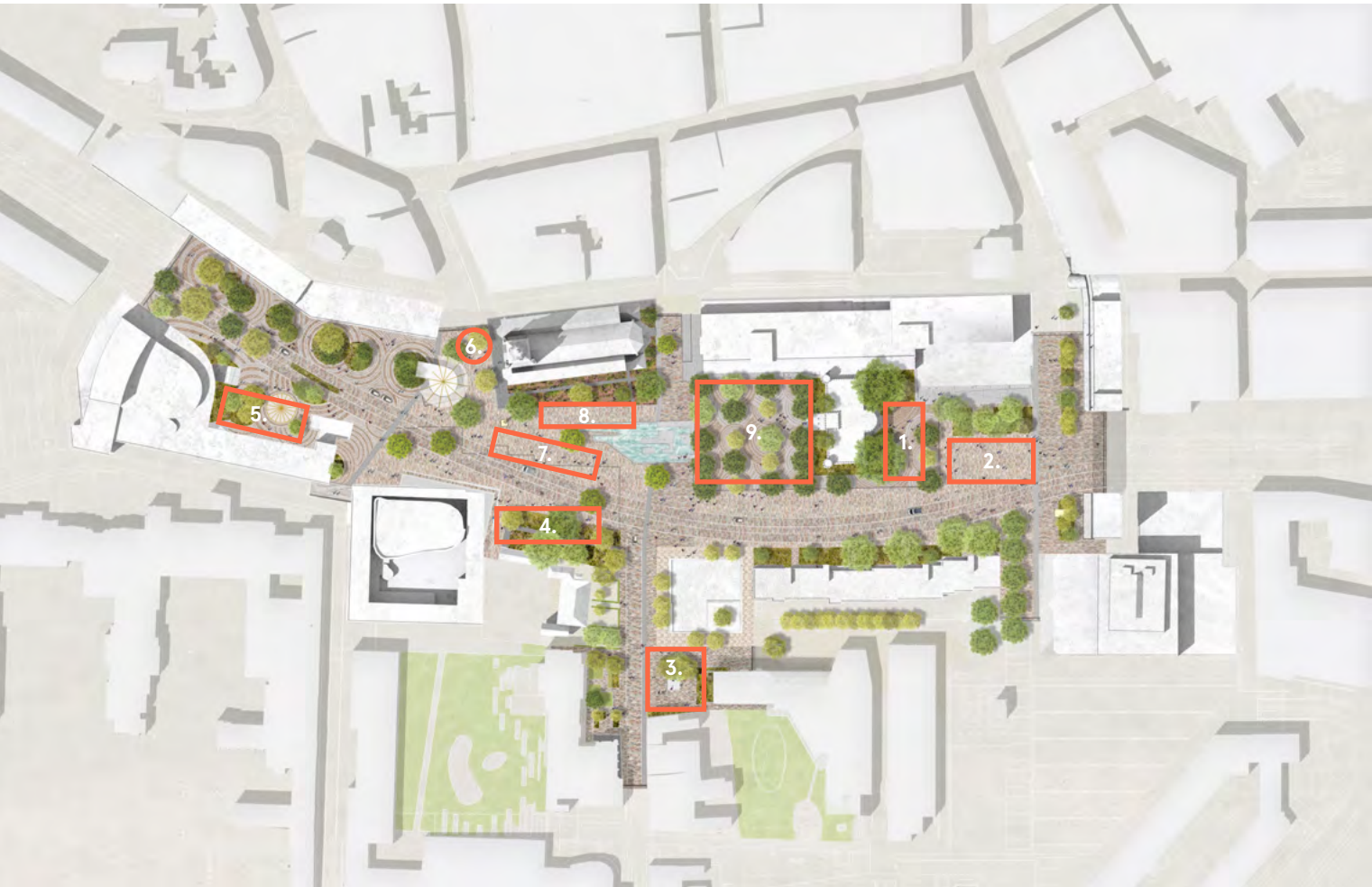
We adviseren de gemeente om in de komende jaren de communicatie omtrent het gebruik van het Stadsforum te verbreden van “een plein voor evenementen zoals de markt, de kermis en Tilburg Zingt” (zoals nu), naar een plein dat kansen biedt voor middelgrote en kleinschalige activiteiten, naast creatieve vormen van dagelijks gebruik.

Financiën

Aan de Placemaking Programmastrategie is een meerjarenbegroting toegevoegd. De partners met een publieke opdracht (Schouwburg Concertzaal, Factorium Cultuurmakers en wellicht het Paleis) nodigen we uit om programma op het Stadsforum in de meerjarenplannen en -begroting op te nemen. Van private of institutionele partners zoals Fontys Hogeschool voor de Kunsten, Kantongerecht en de Heikese Kerk hopen we op in ieder geval een structurele samenwerking in de vorm van tijd en energie. Aansluitend wordt voor de realisatie van specifieke onderdelen in deze strategie een aanvraag voor Impulsgelden bij Kunstloc Brabant gedaan, medio september 2022 voor het jaar 2023-2024.

BIJLAGE

- A. Markt met biertafels of maximaal 30 kramen a 2m
- B. Festival (muziek, foodtrucks)
- C. Optreden met podium (band, DJ)
- D. Optreden zonder podium (koor, akoestisch)
- E. Openluchtvoorstelling (film, theater, dans)
- F. Protest, demo, herdenking met podium
- G. Protest, demo, herdenking zonder podium
- H. Beweging zonder object (bootcamp, tango, skateboarden)
- I. Beweging vast object (boksbal, dansvloer, schaak, tafeltennis)
- J. Speeltuin voor kids
- K. Lunchen/picknicken (zonder kleedje)
- L. Tentoonstelling klein < 50 m2 (fotografie, video, installaties)
- M. Tentoonstelling groot > 150 m2 (fotografie, video, installaties)
- N. Mobiel (kunst)object max 3 x 3 x 7 m
- O. Versteigd kunstobject/installatie max 3 x 3 x 7 m (ruilboekenkast)
- P. Pop-up foodtruck
- Q. Activatie (uitdelen product, sociale interventie)

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q
1. Stadhuis – ‘achterkant’ van het paleis - Schatting capaciteit: 1-100 personen - Kenmerken: bestrating, goed beschutte en redelijk intiem te maken ruimte met sfeervolle backdrop van het paleis en grote bomen, weinig verkeer	X			X	X		X	X				X		X	X	X	
2. Stadhuis – voorplein - Schatting capaciteit: 1-200 personen - Kenmerken: bestrating, open ruimte langs de kant van de weg, veel voorbijgaand verkeer (voetgangers, fietsers, auto’s), bij oversteekplaats												X	X	X			X
3. Factorium Cultuurmakers – plein voor gevel - Schatting capaciteit: 1-150 personen - Kenmerken: bestrating, open ruimte langs de kant van de weg, veel voorbijgaand verkeer (voetgangers, fietsers, auto’s), ingang Factorium Cultuurmakers dient rekening mee te worden gehouden	X	X	X	X		X	X	X				X		X	X		
4. Concertzaal – tuin - Schatting capaciteit: 1-100 personen - Kenmerken: bestrating, goed beschutte en redelijk intiem te maken ruimte met sfeervolle backdrop van oude muur en grote bomen, voorbijgaand verkeer	X			X	X			X	X					X	X		
5. Schouwburg – voorplein - Schatting capaciteit: 1-200 personen - Kenmerken: bestrating, open ruimte langs de kant van de weg, veel voorbijgaand verkeer (voetgangers, fietsers, auto’s), ingang Schouwburg dient rekening mee te worden gehouden	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X		
6. Kruising Stadhuisstraat & Oude Markt - Schatting capaciteit: 1-50 personen - Kenmerken: bestrating, doorgaande weg voor voetgangers en fietsers richting winkelgebied, fietsverkeer, ingang Heikese kerk en ondernemers (o.a. Carroussel) dient rekening mee te worden gehouden														X			X
7. Willemsplein – strook wegkant - Schatting capaciteit: 1-150 - Kenmerken: bestrating, doorgaande weg voor voetgangers en fietsers richting winkelgebied, fietsverkeer												X	X	X	X		
8. Willemsplein – strook Heikese Kerk / kerktuin - Schatting capaciteit: 1-200 - Kenmerken: gras, goed beschutte en redelijk intiem te maken ruimte met sfeervolle backdrop van het paleis en grote bomen, mogelijk beperking in zichtlijnen door bomen, weinig verkeer	X			X		X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	
9. Willemsplein – paleisplein - Schatting capaciteit: 1-1.000 - Kenmerken: bestrating, goed beschutte en redelijk intiem te maken ruimte met sfeervolle backdrop van het paleis en grote bomen, mogelijk beperking in zichtlijnen door bomen, weinig verkeer	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X

MARKTPLAATS VOOR MENSEN, MAKERS & IDEËN

Aithel Verhoeven	T-Agency
Alex Schneiders	Tilburg Zingt & Boekanier
Amber Dijks	Amber & Pien
Anja Reinhardt	Kaapstad
Arno van Roosmalen	Gemeente Tilburg
Bart van Empel	Gemeente Tilburg
Bas Horsten	CAST
Bas van Duren	Quiet Community
Berny van de Donk	Palace To Be
Bram Reinders	Factorium Cultuurmakers
Bregje Delrue	SPRUIT
Caia Oortwijn	Gemeente Tilburg
Cathy Liu	T-Agency
Chern Jansen	Gemeente Tilburg
Cor Wortman	Stichting Tilburgse Markten
Dirk van Alphen	Gemeente Tilburg
Eric van der Westen	Better Get Hit
Erwin Schellekens	Kaapstad
Falk Hübner	Fontys Hogeschool voor de Kunsten
Frank Peeters	Parochie de Goede Herder (Heikese Kerk)
Frank van den Broek	Gemeente Tilburg
Frans-Jan Bertus	Hap Stap
Frederik Theuwis	Hall Of Fame
Gerard Vrenken	Parochie de Goede Herder (Heikese Kerk)
Gert Gering	Schouwburg Concertzaal
Goedele Smeulders	T-Agency
Guus Verelst	T-Agency
Heleen de Hoon	Fontys Hogeschool voor de Kunsten
Heleen Volman	Corpo Maquina
Ingrid Westendorp	Fontys Hogeschool voor de Kunsten
Jan Bruinsma	Bewoner Frankenhof en en bestuurslid VVE
Jan Willemsse	Carrousel
Jelle Post	Tilburg University Cantus
Jeroen Kemmeren	Marketing Tilburg
Jop Verweel	Gemeente Tilburg
Joris van der Pol	Hall Of Fame
Judith Ensel	Artifact
Julie Velthoven	T-Agency
Karen Neervoort	Fontys (algemeen)
Kees Stegenga	BMT
Lisa Reinheimer	DansBrabant
Loek Sijbers	Factorium Cultuurmakers
Lonneke Willemse	Carrousel
Lotta Huisman	T-Agency
Luc de Liefde	Stichting Tilburgse Markten
Mandela Weewee	T-Agency
Mandy Lemmens	Stichting Tilburgse Markten
Manon van Hoeckel	Freelance
Marc Eysink Smeets	Festival Circolo
Marc Joost	T-Agency
Marc Meeuwis	Marketing Tilburg
Marjolein Fischer	Schouwburg Concertzaal
Marlon Maas	BMT
Martin van Ginkel	Gemeente Tilburg
Monique Zijp	EELT Theatercollectief
Paul Cornelissen	Powered by TinQ
Pien Rutten	Amber & Pien
Piet Menu	Zuidelijk Toneel
Pieter Siebers	Parochie de Goede Herder (Heikese Kerk)
Rinke Vreeke	BMT
Rob van Steen	Schouwburg Concertzaal, Cultuuraliantie
Rogier Arntz	Kantongerecht
Rogier Telderman	Powered by TinQ / Dock Zuid
Rutger Kamerbeek	T-Agency
Rutger van de Wiel	Illustrada
Samantha van Rooij	BMT & Paleis-Raadhuis
Sander van Bussel	Kaapstad
Sander van der Schaaf	Katja Heitmann
Sandra Broekmans	Factorium Cultuurmakers
Sophie Peters	Spoorpark
Stef Joosten	Make It Jazz
Teun van Irsel	Gemeente Tilburg
Therese Mol	Gemeente Tilburg
Thomas Bedaux	Bedaux de Brouwer
Tjerk Prince	Boekanier
Tyrone Tjon-a-loi	Schouwburg Concertzaal
Wim van Stam	DansBrabant

..en 45 toekomstige bewoners van het Stadsforum